Ўзбекистон Республикаси
Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги

60110100 – Педагогика ва психология
(қўшимча тарбия фани ўқитувчиси)
бакалавриат таълим йўналишининг малака талаблари

Тошкент

ЎзР ОЎМТВ
Буйруқ № 365
«25» 08 2021 йил

ИШЛАБ ЧИҚИЛГАН ВА КИРИТИЛГАН:

- Тошкент давлат педагогика универститети.

ТАСДИҚЛАНГАН ВА АМАЛГА КИРИТИЛГАН:

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги ҳузуридаги Олий ва ўрта махсус, профессионал таълим йўналишлари бўйича ўқув-услубий бирлашмалар фаолиятини Мувофиқлаштирувчи кенгашнинг 2021 йил «24» 08 даги 4 - сонли йиғилишида маъқулланган. Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2021йил «25» 08 даги 365 - сонли буйруғи билан тасдиқланган.

Ушбу малака талаби Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 27 февралдаги "Педагогик таълим соҳасини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги ПҚ-4623-сон Қарорининг 10-банди, 2-хатбошида белгиланган топшириқ ижросини таъминлаш мақсадида қайта ишлаб чиқилган.

ЖОРИЙ ЭТИЛГАН:

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги.

Мазкур Малака талаблари "Олий таълим давлат таълим стандарти, Асосий қоидалари", "Олий таълим йўналишлари ва мутахассисликлари классификатори", Ўзбекистон Республикаси Миллий малака талабига мувофиқ ишлаб чиқилган ва расмий меъёрий-услубий ҳужжат ҳисобланади.

Ўзбекистон Республикаси ҳудудида Малака талабини расмий чоп этиш ҳуқуқи Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигига тегишлидир.

МУНДАРИЖА

1.	*60110100* – – Педагогика ва психология (қўшимча тарбия фани ўқитувчиси) бакалавриат таълим йўналишининг умумий тавсифи.........	4
1.1.	Қўлланиш соҳаси..	4
1.1.1.	*60110100* – Педагогика ва психология (қўшимча тарбия фани ўқитувчиси) таълим йўналиши Малака талабининг қўлланилиши..	4
1.1.2.	Малака талабларининг асосий фойдаланувчилари..............................	4
1.2.	*60110100* – Педагогика ва психология (қўшимча тарбия фани ўқитувчиси) таълим йўналиши бўйича бакалаврлар касбий фаолиятларининг тавсифи..	5
1.2.1.	*60110100* – Педагогика ва психология (қўшимча тарбия фани ўқитувчиси) таълим йўналиши бўйича бакалаврлар касбий фаолиятининг соҳалари..	5
1.2.2.	*60110100* – Педагогика ва психология (қўшимча тарбия фани ўқитувчиси) таълим йўналиши бўйича бакалаврлар касбий фаолиятларининг объектлари..	5
1.2.3.	*60110100* – Педагогика ва психология (қўшимча тарбия фани ўқитувчиси) таълим йўналиши бўйича бакалаврлар касбий фаолиятларининг турлари..	6
1.2.4.	*60110100* – Педагогика ва психология (қўшимча тарбия фани ўқитувчиси) таълим йўналиши бўйича бакалаврларнинг касбий вазифалари..	6
2.	*60110100* – Педагогика ва психология (қўшимча тарбия фани ўқитувчиси) таълим йўналиши бўйича бакалаврларнинг касбий компетенцияларига қўйиладиган талаблар..................................	8
2.1.	Умумий компетенциялар..	8
2.2.	Касбий компетенциялар...	9
	Библиографик маълумотлар..	11
	Келишув варағи...	

1. *60110100 – Педагогика ва психология (қўшимча тарбия фани ўқитувчиси)* бакалавриат таълим йўналишининг умумий тавсифи

60110100 – Педагогика ва психология (қўшимча тарбия фани ўқитувчиси) таълим йўналиши бўйича бакалаврлар тайёрлаш кундузги ва кечки таълим шаклларида амалга оширилади. Барча таълим шакллари бўйича ўқитиш кредит-модуль тизими асосида ташкил қилинади. Кундузги таълимда бакалавриат дастурининг меъёрий муддати 4 йил.

1.1. Қўлланиш соҳаси.

1.1.1. 60110100 – *Педагогика ва психология (қўшимча тарбия фани ўқитувчиси)* таълим йўналиши Малака талабининг қўлланилиши.

Малака талаби 60110100 – *Педагогика ва психология (қўшимча тарбия фани ўқитувчиси)* таълим йўналиши бўйича олий маълумотли бакалаврлар тайёрлаш ўқув режа ва фан дастурларининг ўзлаштирилишини амалга оширишда Ўзбекистон Республикаси ҳудудидаги барча олий таълим муассасалари учун талаблар мажмуини ифодалайди.

1.1.2. Малака талабларининг асосий фойдаланувчилари:

– мазкур таълим йўналиш бўйича фан, техника ва ижтимоий соҳа ютуқларини ҳисобга олган ҳолда ўқув режа ва фан дастурларини сифатли ишлаб чиқиш, самарали амалга ошириш ва янгилаш учун масъул олий таълим муассасаларининг профессор - ўқитувчилари;

– таълим йўналишининг ўқув режа ва фан дастурларини ўзлаштириш бўйича ўқув-тарбия фаолиятини самарали амалга оширувчи барча ходимлари ва талабалари;

– ўз ваколат доирасида битирувчиларнинг тайёргарлик даражасига жавоб берадиган олий таълим муассасаларининг бошқарув ходимлари (ректор, проректорлар, ўқув бўлими бошлиғи, деканлар ва кафедра мудирлари);

– битирувчиларнинг тайёргарлик даражасини баҳолашни амалга оширувчи Давлат аттестация ва имтиҳон комиссиялари;

– олий таълим муассасасини молиялаштиришни таъминловчи органлар;

– олий таълим тизимини аккредитация ва сифатини назорат қилувчи ваколатли Давлат органлари;

– таълим йўналиши (таркиби)нинг бакалавриат таълим йўналишларидан бирини ихтиёрий танлаш ҳуқуқига эга бўлган абитуриентлар ва бошқа манфаатдорлар.

1.2. *60110100 – Педагогика ва психология (қўшимча тарбия фани ўқитувчиси)* таълим йўналиши бўйича бакалаврлар касбий фаолиятларининг тавсифи.

1.2.1. 60110100 – *Педагогика ва психология (қўшимча тарбия фани ўқитувчиси)* таълим йўналиши бўйича бакалаврлар касбий фаолиятининг соҳалари:

60110100 – Педагогика ва психология (қўшимча тарбия фани ўқитувчиси) таълим йўналиши педагогика ва психология таълим ташкилотлари, академик лицейлар, техникумлар учун бакалавриат таълим йўналиши бўйича педагогик кадр жараёнида фойдаланиладиган фанлар, педагогик фаолият воситалари, усуллари, методлари; умумий ўрта таълим мактабларида тарбия фани ўқитувчиси; методист-тарбиячи, ижтимоий педагог;

Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси ва тармоқ илмий-тадқиқот институтларида ҳамда мустақил тадқиқотчи сифатида илмий-педагогик тадқиқот ишлари билан шуғулланиш;

оммавий ахборот воситалари, давлат бошқаруви органлари, бошқа давлат ва нодавлат муассасаларида касбий фаолият юритиш каби комплекс масалалар мажмуасини қамраб олади.

1.2.2. 60110100 – *Педагогика ва психология (қўшимча тарбия фани ўқитувчиси)* таълим йўналиши бўйича бакалаврлар касбий фаолиятларининг объектлари:

- таълим жараёни; ўқитишнинг педагогик технологиялари ва методлари;

-тарбия фанини ўқитишнинг замонавий ва педагогик технологиялари;

-тарбия фанини ўқитиш методикаси;

- таълимнинг назарий масалалари; ўқитиш методикаси;

- лойиҳалаштириш асосида ўқув жараёнини бошқариш технологиялари, маъруза, амалий ва лаборатория машғулотларини лойиҳалаштириш ва ташкил этиш жараёни, шахсий ва касбий ахборот майдонини шакллантириш жараёни, мактабдан ташқари таълим муассасалари таълим-тарбия жараёни; таълим соҳасидаги муаммолар ва уларнинг ечимларини топишни ташкил этиш жараёни; таълимни бошқариш ва педагогик жараённи ташкил этиш;

- мос ихтисослик бўйича илмий-тадқиқот жараёнлари, маънавий-маърифий тарғибот ишлари жараёнлари.

- таълим ташкилотларида психолог бўлиб фаолият юритиши, академик лицей, профессионал таълимда касбий фанлардан ўрнатилган тартибда дарс бериш;

- таълим тизимида кабинет мудири, лаборант ва унга тенглаштирилган лавозимларда ишлаш;

- касб - ҳунар таълим муассасаларида психология ўқитувчиси мос таълим йўналишлар бўйича таълимни амалга оширувчи вазирликлар, унинг тармоқ бошқармалари ва муассасаларида методист бўлиб ишлаш;

-умумий ўрта таълим тизимида тарбия фани ўқитувчиси сифатида ва меҳрибонлик уйларида ижтимоий педагог сифатида фаолият олиб бориш;

- педагогика ва психология таълим фанлар йўналишидаги илмий-тадқиқот ташкилотларида кичик илмий ходим бўлиб ишлаш;

- архивларда, ахборот-ресурс марказларида, нашриётларда, оммавий-ахборот муассасаларида, қўлёзма фондларида, турли тадбиркорлик субъектларида, нодавлат нотижорат ва жамоат ташкилотларида ҳамда бошқа муассасаларда ишлаш;

- ҳокимият, вояга етмаган комиссия таркиби сифатида ишлаш, маҳаллий ўз-ўзини бошқариш органлари ҳамда жойлардаги маънавият ва маърифат марказларида ишлаш;

- ишлаб чиқариш соҳасида мусиқий касбий таълим педагогикаси, ўқитишнинг дидактик воситалари, таълимнинг электрон воситаларини ишлаб чиқиш ва амалиётга жорий этиш.

- фан, техника ва технологияларнинг замонавий ютуқлари, кадрлар буюртмачилари талабларидан келиб чиққан ҳолда бакалаврларнинг касбий фаолият соҳаларида қўшимча ва ўзгаришлар бўлиши мумкин.

1.2.3. **60110100 –** ***Педагогика ва психология (қўшимча тарбия фани ўқитувчиси)*** **таълим йўналиши бўйича бакалаврлар касбий фаолиятларининг турлари:**

- *педагогик;*
- *илмий-тадқиқот;*
- *маънавий-маърифий;*
- *ташкилий-бошқарув;*

Таълим йўналиши йўналишлари бўйича тайёрланган бакалаврлар касбий фаолиятларининг муайян турлари таълим жараёнининг манфаатдор иштирокчилари билан ҳамкорликда олий таълим муассасаси томонидан аниқланади.

1.2.4. **60110100 –** ***Педагогика ва психология (қўшимча тарбия фани ўқитувчиси)*** **таълим йўналиши бўйича бакалаврларнинг касбий вазифалари.**

60110100 – Педагогика ва психология (қўшимча тарбия фани ўқитувчиси) таълим йўналиши бўйича Миллий малака рамкасининг 6-малака даражаси ҳамда бакалавр касбий фаолиятларининг соҳалари, объектлари ва турларига мувофиқ бакалавриат битирувчиси қуйидаги касбий вазифаларни бажаришга қодир бўлиши лозим:

Педагогик фаолиятида:

-педагогика ва психология ва методика фанларини ўқитишда намунавий инновацион технологик жараёнларни ишлаб чиқиш ва уларни қўллаш;

-ўқув фанларини ўқитиш методикасини эгаллаш;

-электрон ўқитиш воситаларидан самарали фойдаланиш;

-замонавий ахборот ва педагогик технологиялардан фойдаланиб

ноаънанавий ўқув машғулотларини ўтказиш;

-ўқитилаётган фанлар бўйича ўқув машғулотларини ўтказиш учун зарур бўлган ўқув-методик ҳужжатларни тузиши, тайёрлаш ва расмийлаштириш;

-ўқитилаётган фан бўйича ўқув машғулотларини ўтказиш учун ўқитишнинг дидактик воситаларидан фойдаланиш;

-мустақил таълим ва илмий-ижодий қидирув ишлари натижасида ўқитилаётган фан бўйича педагогик фаолиятни мунтазам такомиллаштириб бориш.

-таълим мазмунини белгилаш тамойиллари ва мезонларига риоя этиш, ўқув материалларини танлаш ва тизимлаштиришга доир замонавий ёндашувларни ҳисобга олиш, ўқув материалларини моделлаштириш;

-яхлит педагогик жараённинг умумий қонун, қонуният ва тамойилларига амал қилиш, таълим-тарбия жараёнида гносеологик, ташкилий, психологик, дидактик, социологик ва кибернетик қонуниятларнинг уйғунлигига эришиш;

-таълим-тарбия жараёни таркибий қисмлари (мақсад, натижа, мазмун, шакл, метод ва восита)нинг ўзаро алоқадорлиги ва умумийлигини ҳисобга олиш;

-таълим-тарбия жараёнини ташкил этишнинг асосий ва ёрдамчи шаклларидан унумли фойдаланиш; ўқувчиларнинг бўш вақтини самарали ташкил этиш ва ўтказиш;

-талабаларнинг креатив салоҳиятни таълим тизимни ахборотлантириш жараёнида шакллантириш ва ривожлантириш;

-таълим менежменти бўйича билим ва кўникмаларни шаклантириш ва ривожлантириш;

-таълим-тарбиянинг хилма-хил методларини, замонавий педагогик технологияларни оқилона танлай олиш, ижодий ёндашув асосида метод ва технологияларнинг миллий менталитетга мослигини таъминлаш ***қобилиятларига эга бўлиши керак.***

Илмий-тадқиқот фаолиятида:

-илмий-тадқиқотларни ўтказиш ва янги илмий ҳамда амалий натижаларни олиш қобилиятига эга бўлиши;

-замонавий тадқиқот методлари ва методологияси, таълим-тарбияга доир назариялар, концепциялари, илғор тажрибалардан фойдаланиш малакасига эга бўлиши;

-илмий-тадқиқот институтлари ва илмий марказларда таълим йўналишларидаги фанлар ва уларни ўқитиш методикасига оид мавзуларда тадқиқот олиб бориш;

-интернет тармоғида энг янги илмий ютуқлар ҳақидаги маълумотларни мақсадга йўналган ҳолда қидириш ва топиш;

-таълим йўналишларидаги фанларга оид илмий тўпламлар, маҳаллий ва чет эл илмий-тадқиқот ютуқларини ўрганиш;

-илмий-тадқиқот ишланмаларини тайёрлаш, соҳа адабиётлари экспертизасини амалга оширишда қатнашиш;

-маълумотларни жамлаш, қайта тайёрлаш, мавзу бўйича илмий маълумотларни тизимли таҳлил қилиш;

-тадқиқот натижалари ва ишланмаларини татбиқ этиш ***қобилиятларига эга бўлиши керак.***

Маънавий-маърифий фаолиятида:

-маънавий-маърифий ишларни режалаштира олиши, ўқувчиларда мафкуравий ва ахборот хуружларига қарши иммунитет шакллантиришга қаратилган метод ва технологияларини билиши;

-глобаллашув шароитида кечаётган жараёнларда ахборот коммуникация технологияларининг ўрни ва таъсири ҳақида тушунтириш ишларини олиб бориш;

-маҳаллаларда маънавий-ахлоқий тарбия масалалари бўйича индивидуал суҳбат ўтказиш;

-миллий урф-одат ва маросимларни ўтказишда, умуминсоний қадриятлар, меҳр-мурувват, бағрикенглик, ватанпарварлик, садоқат каби юксак инсоний фазилатларни очиб бериш ***қобилиятларига эга бўлиши керак***.

Ташкилий-бошқарув фаолиятда:

-педагогика ва психология таълимига оид турли тадбир, анжуман ва маърифий суҳбатларни ташкиллаштириш;

-педагогик ва ахборот технологиялардан фойдаланган ҳолда ишлаб чиқариш жараёнлари мониторинги ва сифатини баҳолаш механизмларини ишлаб чиқиш;

-атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва меҳнат хавфсизлиги талабларига мос келиши борасида ишлаб чиқариш жараёнларини назорат қилиш;

-жамоада ижтимоий ва маънавий-маърифий ишларни ташкил этиш ва бошқариш;

-фикрлар ҳар хил бўлган шароитда тўғри қарор қабул қилиш;

-бажараётган фаолияти бўйича иш режасини тузиш, назорат қилиш ва амалга оширилган ишнинг натижаларини баҳолаш ***қобилиятларига эга бўлиши керак.***

2. 60110100 – Педагогика ва психология (қўшимча тарбия фани ўқитувчиси) **таълим йўналиши бўйича бакалаврларнинг касбий компетенцияларига қўйиладиган талаблар**

2.1. Умумий компетенциялар

– Шахсий ўсишга интилишни шакллантириш ва объектив баҳолаш, шунингдек, таълим олувчиларнинг интеллектуал ривожланиш даражасини ошириш кўникмаларига қобилиятлилик.

– Ижтимоий ва касбий вазифаларни ҳал этишда ижтимоий, гуманитар ва иқтисодий фанларнинг асосий қоидалари ва методларидан фойдаланишга қобилиятлилик.

– Она тилида ўз фикрларини тизимли эркин баён этиш, илмий матнлар билан ишлаш, оммавий нутқ сўзлаш учун она тили ва чет тилларидан бирида ёзма ва оғзаки нутқ кўникмаларини эгаллаганлик.

– Мулоқотга киришиш ва махсус матнларни тушуниш учун чет

тиллардаги билимлардан фойдаланиш.

– Ахборотни олиш, сақлаш ва қайта ишлаш метод, усул ва воситаларидан фойдаланиш; глобал компьютер тармоқлар билан ишлаш кўникмаларига эгалик.

– Ижтимоий ўзаро ҳаракатга киришишда таълим иштирокчиларининг этномаданий ўзига хосликларини ҳисобга олиш.

– Ахлоқий меъёрлар ва маънавий маданиятни ўзлаштириш.

– Илмий тадқиқотларни ташкил этиш, илмий билиш ютуқларига эришиш тамойилларини англаш;

– Гигиена, меҳнат муҳофазаси ва ташқи таъсирлардан ҳимоя қилиш қоидалари талабларига мувофиқ, соғлом турмуш тарзи кўникмаларини шакллантиришга қобилиятлилик.

2.2. Касбий компетенциялар:

– Ўқув-тарбия жараёнини моделлаштириш ва уни таълим амалиётига татбиқ этиш;

– Турли ёш даврларида инсоннинг хулқ-атвори ва фаолиятини бошқаришнинг ўзига хосликлари, психик ва психофизиологик ривожланишнинг махсус қонуниятлари ҳамда индивидуал ўзига хосликларини ҳисобга олиш воситаларидан фойдланиш қобилиятига эгалик;

– Психологик ва педагогик тадқиқотларнинг миқдор ва сифат методларини эгаллаганлик.

– Турли ёш гуруҳидаги болаларнинг ривожланиши, мулоқоти, фаолиятини ташхис этиш методларидан фойдаланиш қобилиятига эгалик;

– Ўқитиш, тарбия, ривожланишнинг турли назарияларига доир билимлар, таълимнинг турли босқичларида ўқитиш дастурларидан фойдаланиш қобилияти;

– Болаларнинг хилма-хил фаолиятини ташкил этиш усулларини эгаллаганлик;

– Таълим жараёни субъектларининг биргаликдаги ҳамкорликдаги фаолияти ва шахслараро ўзаро ҳаракатини ташкил этиш усулларини эгаллаганлик;

– Педагоглик касбининг юксак ижтимоий аҳамият касб этишини тушуниш, касбий этика тамойилларига риоя қилиш;

– Жамиятнинг ижтимоий-маданий тузилмасининг ўзига хосликлари, шунингдек, миллий тарбиянинг қонуният ва тамойилларини ҳисобга олган ҳолда, кўп маданиятлилик муҳитида касбий фаолиятни ташкил этиш усулларини эгаллаш;

– Касбий вазифаларни ҳал этишда фанлараро ва ваколатли тузилмаларнинг биргаликдаги фаолиятида иштирок этишга қобилиятлилик;

– Касбий фаолиятда бола ҳуқуқлари тўғрисидаги асосий халқаро ва миллий меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатлардан фойдаланиш қобилияти;

– Танқидий фикрлаш методикасини ўзлаштирганлик;

– Инклюзив таълимга қадриятли муносабатнинг таркиб топганлиги;

– Таълим олувчиларга ўзгарувчан меҳнат бозори талабларига

мослашувчанликка доир компетенцияларни ривожлантиришга ёрдам берадиган ва фаол фуқаролик позициясини шакллантиришга имкон берадиган натижавийлик ва мобилликка йўналтирилган ўқитишга қобилиятлилик.

Библиографик маълумотлар

УДК 002: 651. 1/7 Гурух Т 55

ОКС 01.040.01

Таянч сўзлар:

касбий фаолият тури, компетенция, таълим йўналиши, касбий фаолият объекти, касбий фаолият соҳаси, бакалавриятнинг асосий ўқув режаси ва фан дастурлари, профиль, ўқиб-ўрганиш натижалари, ўқув даври, тармоқлар ва соҳалар, малака талаблари, бакалавриатнинг ўқув жараёни, сифатини баҳолаш ва назорати, мустақил таълим, ишлаб чиқариш, ташкилий-бошқарув фаолияти, малака амалиёти, битирув малакавий иши, давлат аттестацияси, ўқув фнлари блоки, олий таълим муассасаси, таълим жараёни, ишлаб чиқариш, лойиҳалаш, илмий тадқиқот жараёни.

КЕЛИШУВ ВАРАҒИ

ИШЛАБ ЧИҚИЛГАН:

Тошкет давлат педагогика университети

Ректор__________**А.Ю.Умаров**

2021 йил «_____» ____________

М.Ў.

КЕЛИШИЛГАН:

Ўзбекистон Республикаси
Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги
ҳузуридаги Олий таълимни
ривожлантириш тадқиқотлари ва илғор
технологияларни татбиқ этиш маркази

Директор в.б. __________**М.Эсанов**

2021 йил «_____» _________

М.Ў.

Ўзбекистон Республикаси
Халқ таълими вазирлиги

Вазир ўринбосари

____

2021 йил «_____» _________

М.Ў.

Республика таълим маркази
директори

Директор ____________Ш.Саттаров

2021 йил «_____» _________

М.Ў.